

Leidraad

Begrijpelijk leefplan

Auteurs:

Ruth Dalemans, PhD. (overall projectleider) (Zuyd Hogeschool)
Steffy Stans, PhD. (projectleider Zuyd) (Zuyd Hogeschool)
Jeanet van de Korput, Msc. (projectleider Windesheim) (Windesheim)
Annabet Jongkind (projectleider Saxion) (Hogeschool Saxion)
Lalash Tahir, Msc. (Hogeschool Windesheim)
Ellen Oosterkamp-Szwajcer, PhD. (Hogeschool Saxion)
Vivienne Wolterink, Ma. (Hogeschool Saxion)
Katrien Horions, Msc. (Zuyd Hogeschool)
Stephanie Cornips, Bsc. (Zuyd Hogeschool)
Pauline Lahoye, Bsc. (Zuyd Hogeschool)

In samenwerking met Koraal, Ijsseldal Wonen, Gemeente Almere

Waarvoor dient deze leidraad?

Mensen die gebruik maken van zorg komen er vaak mee in aanraking: het Zorgplan.

In deze leidraad is er expliciet gekozen voor het woord 'Leefplan' in plaats van 'Zorgplan'.

In het Leefplan staat alle informatie en afspraken over de zorg én ondersteuning van de cliënt.

Vaak vinden mensen het Leefplan moeilijk te begrijpen.

Het Leefplan is te lang, te moeilijk of onaantrekkelijk.

Soms kunnen mensen het Leefplan alleen lezen en kunnen zij er zelf weinig aan toevoegen.

Deze leidraad heeft als doel om het Leefplan begrijpelijk en bruikbaar te maken, ook voor mensen die moeilijk kunnen communiceren.

Geschreven taal is begrijpelijk als

- ✓ De cliënt op een prettige manier aangesproken wordt.
- ✓ De schrijver en cliënt de boodschap hetzelfde begrijpen.
- ✓ De cliënt de mogelijkheden tot actie begrijpt.

Een begrijpelijk Leefplan voor de cliënt

Maak gebruik van deze leidraad!

De leidraad helpt u om een **nieuw Leefplan** te ontwikkelen dat begrijpelijk en bruikbaar is voor de gebruikers.

De leidraad helpt u om een bestaand Leefplan **kritisch te bekijken** ten aanzien van begrijpelijkheid.

De leidraad biedt **actiepunten** om het Leefplan **toegankelijk** en **bruikbaar** te maken, ook voor mensen die moeite hebben met geschreven teksten.

Per actiepunt vindt u uitleg en **tips** zodat u deze kan aanpakken.

Wat levert het op?

Hebt u het bestaand Leefplan met de leidraad in kaart gebracht?

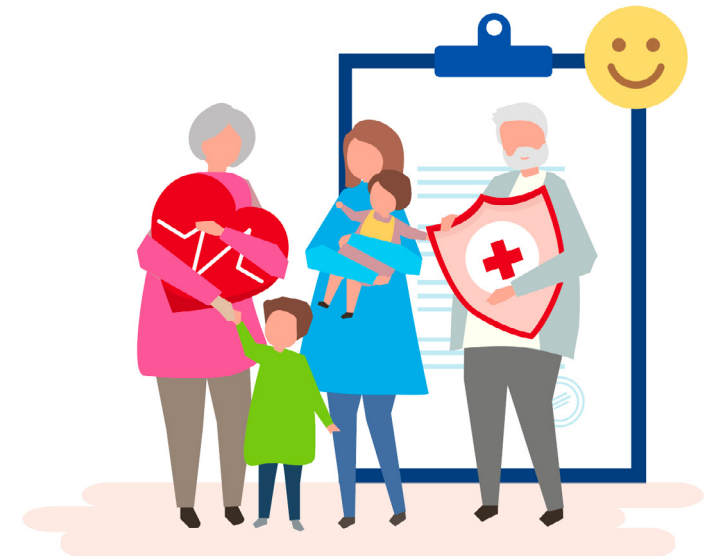
Hebt u het Leefplan vervolgens communicatievriendelijk aangepast?

Of hebt u een nieuw Leefplan ontwikkeld met behulp van de leidraad?

Dan kunt u het nieuwe Leefplan gaan gebruiken in de praktijk.

Voordelen zijn:

- ✔ De cliënt begrijpt het Leefplan beter
- ✔ De cliënt heeft zelf toegang tot het Leefplan en kan informatie toevoegen
- ✔ Het Leefplan wordt van de cliënt zelf
- ✔ Samen met de cliënt kunt u beter in gesprek over het Leefplan
- ✔ U kunt het Leefplan samen met de cliënt aanpassen
- ✔ Met een begrijpelijk Leefplan kunnen zowel de cliënt als de professional met doelen aan de slag
- ✔ Een begrijpelijk Leefplan draagt bij aan de eigen regie van de cliënt en het komen tot actie

Hoe is deze leidraad ontstaan?

Deze leidraad is ontstaan vanuit het RAAK-Publiek onderzoeksproject "Nu begrijp ik je en doe ik mee".

Het is dus mede mogelijk gemaakt via SIA (Stichting Innovatie Alliantie).

Deze leidraad is ontwikkeld in de context van de sector voor mensen met een verstandelijke beperking.

De leidraad kan ook gebruikt worden voor het begrijpelijk maken van Leefplannen in andere sectoren.

In dit project hebben onderzoekers intensief samengewerkt met cliënten, professionals van Koraal en experts.

Zij hebben samen onderzocht wat er nodig is om een Leefplan duidelijker te maken voor mensen in de verstandelijk gehandicapten sector. En ervoor te zorgen dat zij zelf het Leefplan kunnen gebruiken en invullen.

Hiervoor hebben zij:

Wetenschappelijke
literatuur
bestudeerd

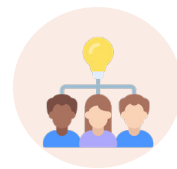
Interviews
uitgevoerd

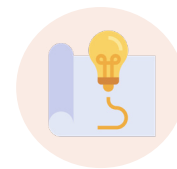
Regels opgesteld
voor begrijpelijke
Leefplannen

Deze regels
toegepast

Nieuwe Leefplannen
ontwikkeld in co-
creatiesessies

Nieuwe prototypes van
het Leefplan voorgelegd
en getest bij cliënten,
verwanten en professionals

Het prototype
verder aangepast

Deze leidraad
opgesteld

Hoe kan u deze leidraad gebruiken?

De leidraad bestaat uit twee delen: een stappenplan en een checklist.

1. Doorloop het stappenplan. Dit is relevant als u een nieuw Leefplan ontwikkelt.
2. Doorloop de checklist. Dit is relevant als u een bestaand Leefplan checkt op begrijpelijkheid.
3. Concludeer wat voor u actiepunten zijn om het Leefplan begrijpelijk en bruikbaar te maken.

Maak je keuze door op de buttons te klikken

Stappenplan

Begrijpelijk leefplan

Hoe kunt u het stappenplan gebruiken?

Volg de 5 stappen bij het ontwikkelen van een nieuw begrijpelijk Leefplan

1

Bepaal de doelgroep
en de context

2

Bepaal de
noodzakelijke
onderdelen van het
Leefplan

3

Doorloop de
checklist

4

Test het
Leefplan

5

Zorg voor
implementatie van
het nieuwe Leefplan

1. Bepaal de doelgroep en de context

De eerste stap is het bepalen wie de doelgroep is van het Leefplan: wie zijn deze cliënten?
Stem de inhoud en vorm af op deze doelgroep.

Verdiep je in **de kenmerken van de doelgroep**

Leeftijd

Zijn het met name jongere, volwassenen of oudere cliënten? Jongeren hebben vaak meer digitale vaardigheden, waar rekening mee gehouden kan worden in de functionaliteiten van het zorgplan. Ouderen hebben vaak minder digitale vaardigheden, houd er rekening mee dat bijvoorbeeld een Leefplan in de vorm van een 'app' voor hen niet vanzelfsprekend te bedienen is.

Inhoud van het leefplan sluit aan op de aard van ondersteuning en zorg

Welk soort zorg of ondersteuning ontvangt deze doelgroep? Zijn het bijvoorbeeld met name cliënten die zelfstandig wonen en extern therapie ontvangen? Of zijn het met name cliënten die begeleid wonen in een instelling? Voor deze twee verschillende doelgroepen zijn andere thema's belangrijk in het Leefplan.

Voorbeeld: Bij Koraal wonen veel cliënten begeleid in een groepswoning. Het thema wonen is daarom heel belangrijk en vraagt een aparte 'knop' in het Leefplan.

Communicatiekwetsbaarheid

Cliënten hebben een Leefplan op Maat nodig vanwege de grote verschillen in communicatieniveaus.

Voorbeeld: Sommige cliënten hebben veel moeite met lezen en hebben baat bij tekst naar spraak software. Terwijl dat geluid voor anderen storend kan zijn.

- **Welk taalniveau heeft deze doelgroep?**

Ga uit van het laagste taalniveau van de doelgroep. Hoe makkelijker het Leefplan is, hoe meer personen het kunnen begrijpen. Indien informatie op laag taalniveau aangeboden wordt, kunnen mensen met een hoger taalniveau het ook begrijpen. Het blijkt dat mensen niet beledigd zijn als geschreven teksten makkelijk of visueel worden aangeboden.

Voorbeeld: een thema zoals 'thuis' ondersteunen met een pictogram van een 'huis' is voor iedereen te begrijpen en helpt mensen die zeer moeilijk of niet kunnen lezen om het thema ook te begrijpen.

● **Welke visuele ondersteuning past bij de doelgroep?**

Visuele ondersteuning is bijna altijd zinvol. Je kunt, afhankelijk van de doelgroep, kiezen voor pictogrammen, tekeningen, foto's of video's. Kies voor een standaard vorm en stijl, maar geef cliënten de keuze om dit aan te passen aan de individuele voorkeur. Let op dat je de beelden test bij de doelgroep en dat de beelden passen bij de context.

Voorbeeld: Een persoon met autisme gebruikt in zijn dagelijkse communicatie, foto's als communicatieondersteuning. In zijn Leefplan kan hij bij het thema 'huis' het pictogram vervangen door een foto van zijn eigen huis.

Voorbeeld: Een foto van een ziekenhuis ter ondersteuning van waar een gesprek plaatsvindt, moet een foto zijn van het specifieke ziekenhuis, niet een ziekenhuis in een andere stad.

● **Welke motorische vaardigheden heeft de doelgroep?**

Het zelfstandig bedienen van een apparaat waar een leefplan in wordt weergegeven vergt motorische vaardigheden. Mensen met een beperkte handfunctie hebben bijvoorbeeld moeite om een mobiele telefoon te bedienen op basis van touch-screen. Het gebruik van een tablet is dan vaak al wat makkelijker.

Indien er bijvoorbeeld veel cliënten met een beperkte handfunctie gebruik zullen maken van het Leefplan, zorg er dan voor dat de applicatie ook te gebruiken is op een tablet of een laptop.

2. Bepaal de noodzakelijke onderdelen van het Leefplan

Noodzakelijke onderdelen zullen per context verschillen. Onderzoek de eisen vanuit verschillende perspectieven. De context waarin het Leefplan wordt gebruikt, bepaalt de inhoud van het Leefplan.

Voorbeeld: In sommige zorginstellingen mag medicatie enkel in een fysieke medicatieklapper worden bijgehouden. Een knop 'medicatie' hoeft dan niet in het Leefplan te worden opgenomen.

Persoon perspectief

Het is belangrijk dat de thema's die cliënten belangrijk vinden in het Leefplan staan. Denk aan levensgebieden zoals wonen, vrije tijd, werken. Het is belangrijk dat enkel de essentiële elementen voor de persoon worden weergegeven. Thema's die voor hen niet belangrijk zijn kunnen voor ruis zorgen en informatie-overload.

Verwanten perspectief

Afhankelijk van de context van de zorginstelling, spelen verwanten ook een belangrijke rol. In de gehandicaptensector blijkt het wenselijk dat een verwant of wettelijk vertegenwoordiger ook toegang heeft tot het Leefplan. De verwant kan dan bijvoorbeeld zien wat de doelen zijn. Of kan suggesties doen voor wat hij/zij wil bespreken in het Leefplangesprek.

Professional perspectief

Professionals zullen het Leefplan intensief gebruiken, betrek hen bij het ontwikkelen of checken van het Leefplan. Professionals zullen goed inzicht hebben in wat noodzakelijke onderdelen zijn. Ben je er wel van bewust dat professionals vaak een bepaalde opzet gewend zijn en zonder de goede ondersteuning wellicht moeite hebben om 'out of the box' te denken.

Voorbeeld: Tijdens een co-creatiesessie met professionals werd aangegeven dat toegang hebben tot een Leefplan voor cliënten niet wenselijk is omdat zij vaak privacy aspecten niet goed kunnen inschatten. Men zou het bijvoorbeeld in het plaatselijk café kunnen laten zien. Als oplossing werd door andere professionals aangegeven dat per cliënt bekeken moet worden op welk device een cliënt toegang heeft. Bij de ene cliënt is op de mobiele telefoon prima, bij de andere cliënt is alleen via de ipad in de groepswoning een betere keuze.

Juridisch perspectief

Voor instellingen en doelgroepen gelden specifieke juridische eisen voor Leefplannen. Zorg dat je op de hoogte bent van deze juridische eisen bij het ontwikkelen van het Leefplan. Een zorginstelling is verplicht om de cliënt en wettelijk vertegenwoordiger actief te betrekken bij het opstellen van het Leefplan. Ook moet het Leefplan helemaal begrijpelijk en toegankelijk zijn voor de cliënt.

Organisatorisch perspectief

● Technische mogelijkheden

Bij het ontwikkelen van een nieuw Leefplan is het zeer wenselijk om eerst de ideale situatie te schetsen en pas in een latere fase de technische mogelijkheden te onderzoeken. Het beginnen met technische mogelijkheden zorgt voor een koker-visie en belemmert het proces van een optimaal begrijpelijk Leefplan voor de cliënt.

Voorbeeld: Tijdens het organiseren van co-creatiesessies voor een nieuw Leefplan werd de professionals gevraagd om een ideaal Leefplan te maken, zonder restricties qua tijd, geld etc. Professionals kwamen met ideeën zoals het uploaden van filmpjes door de cliënt. Er werd meteen door iemand aangegeven dat dat niet kon in het huidige systeem. Echter, door de kaders van het huidige systeem los te laten, is er op basis van de nieuwe eisen besloten een nieuw systeem aan te schaffen.

● **Financiële implicaties**

Onderzoek welke financiële implicaties alle eisen hebben. Mensen denken vaak dat bepaalde aspecten te duur zijn, terwijl dat uiteindelijk meevalt.

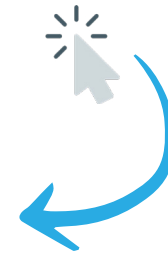
Voorbeeld: Technische toepassingen zoals gezichtsherkenning bij de beveiliging kosten meer dan eenvoudige beveiliging zoals wachtwoord. Vingerafdrukherkenning daarentegen is eenvoudiger te realiseren.

3. Doorloop de checklist

Gebruik de checklist als een programma van eisen en vink aan welke eisen relevant zijn voor uw context.

Naar de checklist

4. Test het Leefplan

Ga in contact met de cliënten en test het Leefplan.

Alleen door het testen bij de doelgroep weet je of de doelgroep het Leefplan begrijpt en kan gebruiken.

Gebruikers zijn vaak bereid om mee te denken, wees niet bang om hen 'lastig te vallen' met vragen over het Leefplan.

Maak een onderscheid tussen objectieve testen en subjectieve testen.

Objectief testen

Objectief testen is bijvoorbeeld het bepalen van het leesniveau van het Leefplan.

Er bestaan meerdere objectieve testen.

- Een makkelijk toegankelijke tool is de accessibilitytool: Plaats minimaal 10 zinnen in het veld op [Leesniveau | Accessibility.nl](#) en je krijgt een inschatting van het taalniveau.
- Twijfel je of een woord begrijpelijk genoeg is voor de lezer? Gebruik dan de website [Is het b1?](#). Je krijgt hier dan ook suggesties voor een ander woord.
- Als je je afvraagt of je tekst moeilijk te lezen is vanwege lange zinnen, dan kan [Online Word Counting Tool | Count Wordsworth](#) je daar direct antwoord op geven. Je voert simpelweg je tekst in en krijgt meteen een overvloed aan informatie, zoals de gemiddelde zinslengte, woordlengte, aantal alinea's, en zelfs het aantal lettergrepen per woord. Het enige nadeel is dat het een Engelstalig hulpmiddel is en sommige functies, zoals het meten van het aantal clichés, niet werken.

Subjectief testen

Bij subjectieve testen kun je kijken naar de leeservaring (hoe plezierig of met welk gemak kan ik de tekst lezen) enerzijds en het leesbegrip (begrijpt de lezer de tekst door het stellen van vragen over de tekst) anderzijds.

- Vragen over de tevredenheid. Stel vragen over hoe tevreden gebruikers zijn over het Leefplan.
- Vragen over de begrijpelijkheid: Stel vragen over de woorden en zinnen die gebruikt worden in het Leefplan, vraag de cliënt deze woorden uit te leggen. Stel vragen als 'waar denkt u dat dit over gaat'.
- Vragen over de hanteerbaarheid: Stel vragen die checken of de cliënt weet waar een knop over gaat, of waar hij/zij op moet klikken.

Men kan gebruik maken van individuele interviews. Tijdens groepsinterviews (bijvoorbeeld met een cliëntenraad) kan men ook samen brainstormen over hoe de begrijpelijkheid verbeterd kan worden. Een andere methode is 'guided discovery'. Bij deze methode verwoordt de cliënt hardop wat hij doet en denkt tijdens het gebruik van het Leefplan.

Via deze link vind je 10 methoden om de begrijpelijkheid van je tekst te meten:

[Lezersonderzoek \(deel 2\): methoden – Didactiek Nederlands](#)

Let bij het testen op:

Informeer de persoon op voorhand over de benodigde tijd voor het testen.

Kies een wijze van testen die past bij de communicatieve mogelijkheden van de doelgroep, de beschikbare tijd en organisatorische middelen.

5. Zorg voor implementatie van het nieuwe Leefplan

De organisatie ZonMw heeft een stappenplan ontwikkeld voor het implementeren van innovaties. [Maak zelf een implementatieplan voor uw project | ZonMw](#) ZonMw - Implementatieplan (zorgvoorinnoveren.nl)

Een belangrijk aandachtspunt bij het implementeren van een Leefplan is het creëren van draagvlak bij cliënten, verwanten en groepsbegeleiders.

Door deze stakeholders vanaf het begin bij de ontwikkeling of aanpassing van het Leefplan te betrekken wordt er draagvlak gecreëerd.

Professionals moeten geschoold worden in het gebruik van het Leefplan.

Een belangrijk aandachtspunt is het kennis maken met alle functionaliteiten die de cliënt kunnen helpen om het Leefplan te begrijpen.

Denk aan spraakfunctie, aanpassing pictogrammen, uploaden foto's, audiofunctie.

Voor cliënten met uitdagingen op gebied van communicatie of digitale vaardigheden is een buddy nodig.

Met deze buddy kan de cliënt het Leefplan begrijpelijk instellen.

Denk aan het veranderen van alle pictogrammen in foto's.

Of het aanzetten van de spraakfunctie.

De buddy hoeft de cliënt niet bij elk gebruik te ondersteunen, maar bijvoorbeeld één keer per jaar samen bekijken wat er ingesteld en aangepast moet worden.

Bedankt voor het doorlopen van het stappenplan
Succes met je nieuwe Leefplan!

Checklist

Begrijpelijk leefplan

De checklist richt zich op zeven onderdelen

Doorloop alle onderdelen van de checklist

- ✓ Daarna heeft u een lijst met items die nog aandacht verdienen.
- ✓ U hoeft niet meteen alles te veranderen.
- ✓ U kunt er bijvoorbeeld voor kiezen om eerst het taalgebruik te verbeteren als u beperkt tijd heeft.
- ✓ Wilt u dat het Leefplan ook goed geïmplementeerd is binnen de organisatie? Neem dan zeker ook een kijkje bij het **Stappenplan**.

Hoe werkt het?

- 1 De checklist op de volgende pagina bestaat uit verschillende onderwerpen.
- 2 Elk onderwerp is klikbaar en verwijst je door naar een vragenlijst.
- 3 Bij een positief antwoord op de vraag word je doorgestuurd naar de volgende vraag.
- 4 Bij een gedeeltelijk negatief of negatief antwoord word je doorgestuurd naar 'jouw actiepunten'.
- 5 Hier kan je deze vraag aanduiden als actiepunt.
- 6 Nadat je de hele checklist hebt doorlopen heb je een duidelijk overzicht hoe je je zorgplan/leefplan kan verbeteren.

De checklist

Maak je keuze door op de buttons te klikken

Naar de Checklist

De cliënt bepaalt

Vraag 1

Is de 'ik' vorm gebruikt in het Leefplan?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Het Leefplan is van de cliënt, het is dus belangrijk dat de cliënt zich ook aangesproken voelt en eigenaarschap voelt. Het uitgangspunt is dat een Leefplan ván de cliënt is en niet óver de cliënt gaat.

De cliënt bepaalt

Vraag 2

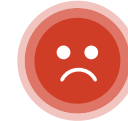
Bepaalt de cliënt wat er in het Leefplan staat?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Houd rekening met wettelijke kaders. Ga in gesprek met de cliënt over eventuele tegenstrijdige inzichten of belangen. Sommige mensen met een verstandelijke beperking staan onder curatele, zij kunnen niet alles zelfstandig beslissen. Er kunnen dan tegenstrijdige inzichten ontstaan tussen de cliënt en de curator, zoals bijvoorbeeld over financiën. Het is belangrijk om hierover in gesprek te gaan en beide perspectieven te noemen in een Leefplan.

Mijn actiepunten

40%

Verder [➤](#)

De cliënt bepaalt

Vraag 3

Kan de cliënt inhoud toevoegen in het Leefplan?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Het is belangrijk dat de cliënt ook zelf inhoud kan toevoegen. Er kan bijvoorbeeld gekozen worden voor een knop 'dagboek', indien de cliënt begeleid woont. Ook kan ervoor worden gekozen dat de cliënt teksten kan aanpassen, zoals zijn doelen, maar dat dit pas definitief wordt na overleg tussen de cliënt en een begeleider of wettelijk vertegenwoordiger. Hierbij geldt het uitgangspunt van gezamenlijke besluitvorming.

Mijn actiepunten

60%

Verder [>](#)

De cliënt bepaalt

Vraag 4

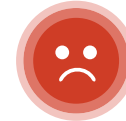
Is er gebruik gemaakt van respectvol taalgebruik?

Ja

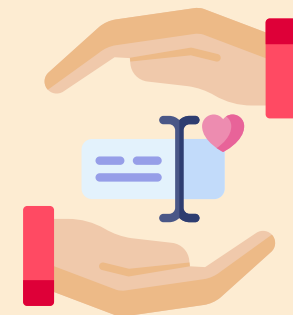
Gedeeltelijk

Nee

Een respectvolle toon die past bij de context en doelgroep is belangrijk. Cliënten gaven aan dat respect ervaren wordt als de toon niet kinderachtig en niet dwingend is. Mede door het gebruik van de ik-vorm wordt het Leefplan van de cliënt en is er geen sprake van een dwingende toon.

Mijn actiepunten

80%

Verder

De cliënt bepaalt

Vraag 4

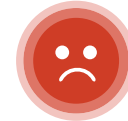
Is er gebruik gemaakt van beveiliging, aangepast aan de cliënt?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Er kan gekozen worden tussen verschillende soorten beveiliging: wachtwoord, vingerafdruk, gezichtsherkenning, sms-controle etc. Zorg ervoor dat de cliënt de beveiliging kan gebruiken. Iemand met beperkte handmotoriek kan bijvoorbeeld beter gezichtsherkenning gebruiken dan een wachtwoord.

Terug naar
overzicht

Mijn actiepunten

100%

Verder naar
Taalgebruik

Taalgebruik

Vraag 1

Is er gebruik gemaakt van zo kort mogelijke woorden?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Hoe korter het woord, hoe makkelijker te begrijpen. Woorden met veel lettergrepen en/of medeklinkers na elkaar zijn moeilijker te analyseren en vereisen meer verwerkingstijd. Verkies bijvoorbeeld 'bal' boven: 'rondvormig voorwerp'.

Mijn actiepunten

14%

Verder

Taalgebruik

Vraag 2

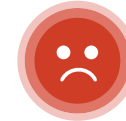
Is er gebruik gemaakt van hoog voorstelbare woorden?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Hoogvoorstelbare woorden zijn concrete begrippen die je makkelijk kan weergeven in beeld of met gebaren of kan aanwijzen (bijvoorbeeld vinger). Laagvoorstelbare woorden zijn abstracte begrippen (bijvoorbeeld schaamte). Vermijd laagvoorstelbare woorden als er een hoogvoorstelbare alternatief is, bijvoorbeeld: gebruik geld (hoogvoorstelbaar) in plaats van financiële middelen (laagvoorstelbaar).

Mijn actiepunten

28%

Verder [>](#)

Taalgebruik

Vraag 3

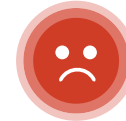
Is er gebruik gemaakt van hoogfrequente woorden, woorden die in de context van de cliënt vaak gebruikt worden?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Hoogfrequente woorden zijn woorden die in het dagelijks leven vaak gebruikt worden en die mensen dus al door gesprekken oppikken. Laagfrequente woorden zijn woorden die alleen gebruikt worden in bepaalde situaties zoals in vaktaal, in kranten, poëzie en andere situaties. Bijvoorbeeld: 'koken' en niet 'blancheren'

Mijn actiepunten

42%

Verder

Taalgebruik

Vraag 4

Is er gebruik gemaakt van korte zinnen, gemiddeld 5-10 woorden per zin?

Ja

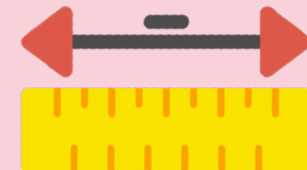
Gedeeltelijk

Nee

Niet iedere zin hoeft even lang te zijn, dat maakt een tekst staccato. Zorg dat zinnen gemiddeld 5 tot 10 woorden bevatten. Maak van lange zinnen twee of meerdere korte zinnen. Indien een komma nodig is, maak er dan twee zinnen van.

Mijn actiepunten

56%

Verder

Taalgebruik

Vraag 5

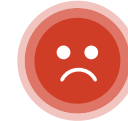
Is er gebruik gemaakt van één vraag per zin en één boodschap per zin.

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Let erop dat iedere zin op 1 regel past. Door iedere nieuwe zin op een nieuwe regel te plaatsen, kan de lezer zich telkens op 1 boodschap tegelijkertijd richten. Dit verlaagt de verwerkingstijd en de begrijpelijkheid van de tekst.

Mijn actiepunten

70%

Verder [>](#)

Taalgebruik

Vraag 6

Is alle tekst in een zo laag mogelijk taalniveau, A2 of lager?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Om taalniveaus met elkaar te kunnen vergelijken is het Europees Referentiekader voor talen vastgesteld. Dit is oorspronkelijk ontwikkeld om te bepalen hoe goed iemand een vreemde taal beheerst. Dit kader wordt steeds meer ook gebruikt om de begrijpelijkheid van een tekst te scoren. We verwijzen graag naar: <https://detaalbrigade.nl/taalniveaus/> voor meer uitleg en naar [deze link \(https://dialangweb.lancaster.ac.uk\)](https://dialangweb.lancaster.ac.uk). Er zijn nog meerdere interessante links zoals <https://ishetb1.nl>; <https://www.accessibility.nl/tools/leesniveaun>; <https://www.zoekeenvoudigewoorden.nl/>

Taalgebruik

Vraag 7

Zijn tijdsaanduidingen analoog weergegeven (bijv. 3 uur in de middag ipv 15.00 uur)?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Een analoge tijdsaanduiding is beter te begrijpen. Een analoge klok geeft de tijd aan met behulp van wijzers, terwijl een digitale klok hier cijfers voor gebruikt. Bij 8 uur in de avond wijst de kleine wijzer van een analoge klok naar de acht en de grote naar de 12. Een digitale klok geeft deze tijd als 20.00 uur aan.

Terug naar
overzicht

Verder naar
'opbouw'

Mijn actiepunten

100%

Opbouw

Vraag 1

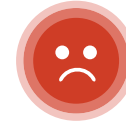
Is er gebruik gemaakt van een consequente structuur? (opbouw van elke pagina hetzelfde door gebruik van een grid)

Ja

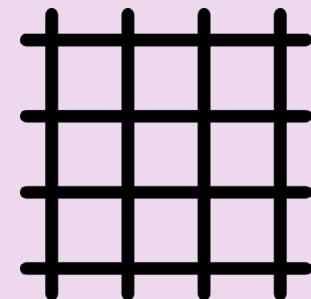
Gedeeltelijk

Nee

Een grid is een geheel van basislijnen die een vaste structuur van de pagina-indeling weergeeft. Op die manier gebruik je consistent eenzelfde opbouw per pagina (voorbeeld gebruik dezelfde marges bij iedere pagina, steeds dezelfde afstand tussen tekst en afbeelding, eenzelfde soort afbeeldingen, dezelfde positie van de tekst op de pagina). Hierdoor creëer je rust, kan de cliënt zich beter focussen op de tekst en ontstaat er een leereffect.

Mijn actiepunten

50%

Verder [>](#)

Opbouw

Vraag 2

Zijn alle elementen voor het Leefplan aanwezig die voor uw context belangrijk zijn? Laat overbodige informatie weg

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Een voorbeeld zijn thema's als wonen, vrije tijd, werken, mijn mensen, Leefplangesprek. Per context kan het verschillen voor welke thema's wordt gekozen. Onder de thema's kunnen elementen worden toegevoegd die betrekking hebben op het thema. Bijvoorbeeld onder het thema Wonen staan elementen als Hoe gaat het, wat wil ik anders. Indien jouw context geen woonvormen voor cliënten heeft kan dit thema vervallen. Een ander thema is wellicht wel relevant voor jouw cliënten.

Terug naar
overzicht

Verder naar
'beeldmateriaal'

Mijn actiepunten

100%

Beeldmateriaal

Vraag 1

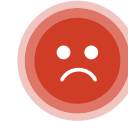
Wordt tekst ondersteund door beeldmateriaal?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Uit wetenschappelijke literatuur en eerder uitgevoerd onderzoek komt naar voren dat teksten begrijpelijker worden als er afbeeldingen gebruikt worden. Kies een afbeelding die past bij het kernconcept in de boodschap. Als de boodschap gaat over een handeling, maak in de afbeelding dan ook gebruik van een handeling. Bijvoorbeeld als het gaat over de activiteit fietsen, kies dan een foto van de persoon die aan het fietsen is en niet een afbeelding van een fiets. Als het gaat over welk eten vindt iemand lekker, maak dan gebruik van een foto waarop eten is afgebeeld en niet een foto van iemand die aan het eten is. Zorg dat het contrast tussen de afbeelding en de achtergrond duidelijk is. Let erop dat er geen onnodige details op de afbeelding staan die afleiden van de boodschap.

Beeldmateriaal

Vraag 2

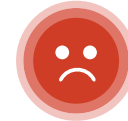
Is er gebruik gemaakt van beeldmateriaal uit de context van de betreffende cliënt.

Ja

Gedeeltelijk

Nee

In de verschillende bijeenkomsten in dit project met cliënten gaven ze aan dat het erg belangrijk is dat de foto's genomen worden in hun eigen omgeving/context. Bijvoorbeeld als het gaat over de tevredenheid over een zorginstelling, is het belangrijk dat de foto's ook genomen zijn in die zorginstelling en niet in een andere context. Visualisaties die niet passen bij de context kunnen verwarring opleveren.

Mijn actiepunten

28%

Verder [>](#)

Beeldmateriaal

Vraag 3

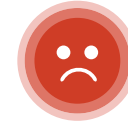
Is er gebruik gemaakt van kleur om thema's te duiden?

Ja

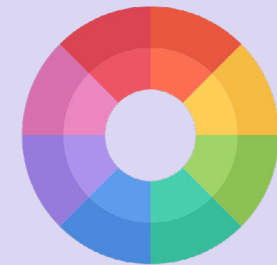
Gedeeltelijk

Nee

Het gebruik van kleur om thema's te duiden ondersteunt de navigatie door het Leefplan. Bijvoorbeeld als de cliënt op het thema 'wonen' klikt, dan is de basiskleur blauw. Beperk het aantal kleuren. Zorg ervoor dat de kleuren consequent bij de thema's toegepast worden.

Beeldmateriaal

Vraag 4

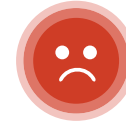
Is er gebruik gemaakt van pictogrammen?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Pictogrammen kunnen het beste gebruikt worden om de thema's te duiden in het beginscherm. Het beginscherm bevat namelijk redelijk veel elementen. Foto's zouden te veel details kunnen bevatten. Echter, het moet mogelijk zijn dat de cliënt de pictogrammen verandert in foto's. Het gebruik van pictogrammen in dezelfde stijl zorgt voor rust. Gebruik bijvoorbeeld niet pictogrammen met een witte achtergrond en pictogrammen met een zwarte achtergrond door elkaar.

Beeldmateriaal

Vraag 5

Is er de mogelijkheid om gebruik te maken van kleurenfoto's?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Uit wetenschappelijke literatuur en eerder uitgevoerd onderzoek van de onderzoeksgroep komt naar voren dat teksten begrijpelijker worden als er afbeeldingen gebruikt worden. Uit dit project bleek dat foto's van activiteiten uit de omgeving van de cliënt ondersteunend zijn. Foto's kunnen bijvoorbeeld gebruikt worden om aan te geven wie de belangrijkste professionals zijn, zoals een foto van de fysiotherapeut. Dit kan ook ondersteunend zijn voor de verwanten. Foto's kunnen tevens gebruikt worden om doelen te beschrijven. Bijvoorbeeld een foto van de eigen kamer met een stofzuiger bij het doel 'ik ga mijn eigen kamer stofzuigen'. Kies een afbeelding die past bij het kernconcept in de boodschap. Indien de cliënt dit wil, kan de cliënt zelf op de foto staan.

Beeldmateriaal

Vraag 6

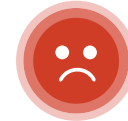
Is er de mogelijkheid om gebruik te maken van korte video's?

Ja

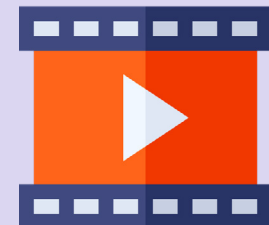
Gedeeltelijk

Nee

Uit dit project kwam naar voren dat cliënten behoefte hebben aan videobeelden in hun Leefplan. Videobeelden zijn voor hen beter te begrijpen dan tekst. Ook kunnen zij zichzelf beter uiten door een video. Zij willen zich graag zelf voorstellen met een video. Ook kunnen video's gebruikt worden om stappen voor doelen uit te beelden of voor educatie over een ziektebeeld.

Beeldmateriaal

Vraag 7

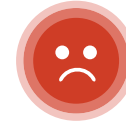
Is er contrast tussen tekst en kleurvakken?

Ja

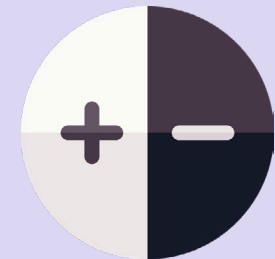
Gedeeltelijk

Nee

Gebruik van kleur in thema's is ondersteunend, maak consequent gebruik van 1 kleur per thema. Zorg ervoor dat de tekst goed leesbaar is: u kiest het beste de combinatie zwart wit of geel/wit zwart. Sommige mensen verkiezen een lichte achtergrond met zwarte letters en andere mensen verkiezen een donkergekleurde achtergrond met lichte letters.

Terug naar
overzicht

Verder naar
'layout'

Layout

Vraag 1

Staat er maar 1 zin per regel?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Let erop dat iedere zin op 1 regel past. Door iedere nieuwe zin op een nieuwe regel te plaatsen, kan de lezer zich telkens op 1 boodschap tegelijkertijd richten.

Layout

Vraag 2

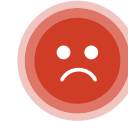
Is er gebruik gemaakt van een schreefloos lettertype (zoals Verdana, Arial of Calibri)

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Meerdere aspecten bepalen de leesbaarheid van een lettertype: de hoogte, de dikte, de breedte, het lijncontrast en het design. Het lettertype Verdana is een schreefloos lettertype waarbij deze aspecten zich optimaal tot elkaar verhouden. De afstand tussen de letters en de dikte van de aflijning leidt tot een beter begrip. Hele lichte en zwaar gedrukte lettertypes zijn moeilijker te lezen. Hogere lettertypes zijn makkelijker te lezen dan lagere lettertypes. Vermijd lettertypes met te veel krullen, kies voor een eenvoudig design zoals Verdana.

Aa

Layout

Vraag 3

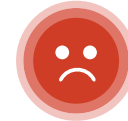
Kan de lettergrootte aangepast worden?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Afhankelijk van het medium dat je gebruikt, pas je de lettergrootte aan. Belangrijk is dat de lettergrootte goed leesbaar is en bijdraagt aan een rustige bladspiegel. Breng in het document een eenvoudige, consistente structuur aan die steeds terugkomt. Bv. gebruik voor een titel een grotere lettergrootte (vb. Verdana 14) dan voor de tekst (vb. Verdana 12). Gebruik geen lettergrootte kleiner dan 12.

Layout

Vraag 4

Zijn kernwoorden vetgedrukt?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Een kernwoord is het belangrijkste woord in een woordgroep of zin dat je niet weg kan laten. Door de kernwoorden in een zin vet te drukken wordt de lezer ondersteund in zijn begrip.

B

Layout

Vraag 5

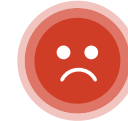
Is de bladspiegel rustig en overzichtelijk?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Je creëert een rustige bladspiegel door het gebruik van voldoende witruimte, kantlijnen, consequente indeling, tekstblokken en het gebruik van titels. Door tekst die bij elkaar hoort, zichtbaar bij elkaar te plaatsen, kan je de boodschap beter begrijpen.

B

Terug naar
overzicht

Verder naar
'bediening'

Mijn actiepunten

100%

Bediening

Vraag 1

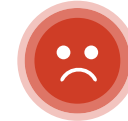
Spreekt het gebruik voor zich, is er geen instructie nodig?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

De bediening moet intuïtief zijn, men moet zonder na te denken begrijpen wat waar te vinden is. Het blijkt dat een totaaloverzicht met de grote thema's goed werkt. Een voorbeeld zijn thema's als wonen, vrije tijd, werken, mijn mensen, Leefplangesprek. Per context kan het verschillen voor welke thema's wordt gekozen.

Bediening

Vraag 2

Is er een knop voor 'terug' naar een vorige pagina?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Het is belangrijk dat een cliënt makkelijk kan navigeren door het eigen Leefplan. Als er meerdere pagina's in het Leefplan zijn, moet er een terug en verder knop zijn, alsook een homeknop.

Terug naar overzicht

Verder naar 'personalisatie'

Mijn actiepunten

100%

Personalisatie

Vraag 1

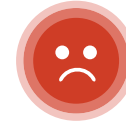
Is er een mogelijkheid tot het kiezen van eigen pictogrammen/
icoontjes/foto's?

Ja

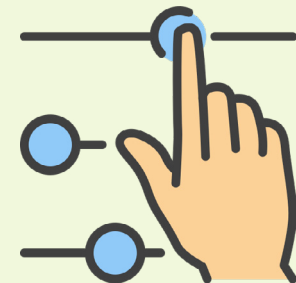
Gedeeltelijk

Nee

Het kunnen toevoegen van zelf gekozen pictogrammen, icoontjes en persoonlijke foto's zorgt voor meer herkenning en begrijpelijkheid voor de cliënt. Het Leefplan wordt daarmee meer op maat. De cliënt voelt meer eigenaarschap.

Personalisatie

Vraag 2

Zijn er tekstvakken waarin de cliënt zelf iets kan toevoegen?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

De client kan tekst toevoegen ter ondersteuning van visualisaties. Bijvoorbeeld bij het Leefplangesprek kan de cliënt toevoegen wat hij zelf wil bespreken. Of bij zijn eigen foto kan de cliënt geschreven informatie toevoegen over zichzelf.

Personalisatie

Vraag 3

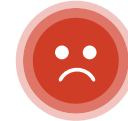
Is er een knop om alle tekst te laten voorlezen?

Ja

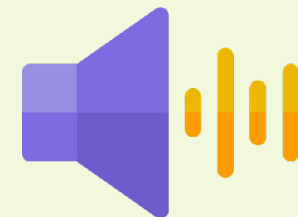
Gedeeltelijk

Nee

Indien een cliënt visuele beperkingen heeft of niet kan lezen is een mogelijkheid tekst te laten voorlezen helpend. Het zorgt ervoor dat ook die cliënt het Leefplan kan begrijpen en gebruiken.

Personalisatie

Vraag 4

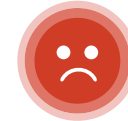
Is er een knop om zelf audio in te spreken?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Een cliënt die niet kan schrijven en/of typen kan door teksten in te spreken zijn/haar eigen Leefplan vullen en wijzigen. Ook deze cliënt kan het Leefplan daarmee zelf gebruiken.

Personalisatie

Vraag 5

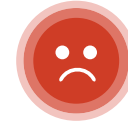
Kan de persoon of verwant zelf filmpjes plaatsen?

Ja

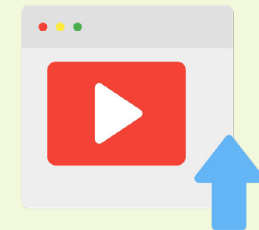
Gedeeltelijk

Nee

Cliënten kunnen de voorkeur hebben voor bewegend beeld in plaats van foto's. Het kunnen toevoegen van zelf opgenomen filmpjes zorgt voor nog meer herkenning voor de cliënt. Het Leefplan wordt daarmee meer op maat. De cliënt voelt meer eigenaarschap.

Terug naar
overzicht

Verder naar
'actie'

Mijn actiepunten

100%

Tot actie komen

Vraag 1

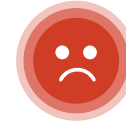
Zijn de doelen zo makkelijk mogelijk geformuleerd?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Doelen moeten vaak voldoen aan criteria, zoals de SMART criteria. Let erop dat het doel nog begrijpelijk is. Zet eventueel een toelichting onder het doel. Het belangrijkste is dat de cliënt het doel (mede) zelf opstelt en begrijpt.

Formuleer doelen kort en begrijpelijk met als basis:

- Ik wil... leren
- Ik wil... doen
- Ik wil... onderzoeken.

Tot actie komen

Vraag 2

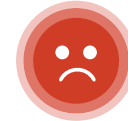
Staat in het Leefplan hoe de cliënt aan het doel kan werken?

Ja

Gedeeltelijk

Nee

Een cliënt kan alleen aan een doel werken als hij/zij ook weet hoe. Je kan daarom in het Leefplan zetten:

- Wat ga ik doen?
- Wie heb ik nodig?
- Wat heb ik nodig?
- Welke stappen moet ik nemen?
- Wanneer ga ik dit doen?

Actiepunten

Vink hier je verbeterpunten aan

De cliënt bepaalt	Taalgebruik	Opbouw	Layout	Personalisatie
☐ Ik-vorm	☐ Korte woorden	☐ Structuur	☐ 1 zin/regel	☐ Eigen iconen
☐ Cliënt bepaalt	☐ Voorstelbaar	☐ Alles aanwezig	☐ Schreefloos	☐ Tekstvakken
☐ Zelf toevoegen	☐ Frequent	Beeldmateriaal	☐ Lettergrootte	☐ Voorleesknoop
☐ Respectvol	☐ Korte zinnen	☐ Beeldmateriaal	☐ Vetgedrukt	☐ Audio
☐ Beveiliging	☐ 1 boodschap	☐ Context	☐ Bladspiegel	☐ Filmpjes
	☐ A2 of lager	☐ Kleur	Bediening	Tot actie komen
	☐ Tijdsaanduiding	☐ Pictogrammen	☐ Intuïtief	☐ Doelen
		☐ Kleurenfotos's	☐ Terugknop	☐ Hoe?
		☐ Video's		
		☐ Contrast		

Deze leidraad is mogelijk gemaakt door:

Zuyd
Hogeschool **ZU
YD**

SAXION
HOGESCHOOL

hogeschool
Windesheim

Koraal

ijsseldal
wonen

Gemeente Almere

Contact

Wilt u meer weten over dit project of heeft u nog vragen?
Neem dan gerust contact op.

- Ruth Dalemans (ruth.dalemans@zuyd.nl)
- Steffy Stans (stefly.stans@zuyd.nl)
- Jeanet van de Korput (j.vande.korput@windesheim.nl)
- Vivienne Wolterink (v.s.wolterink@saxion.nl)
- Diana Wetzels (diana.wetzels@zuyd.nl)

